

The volume on *Saxo Grammaticus* ranges through manuscript problems, sources, style and morality. Discussion of sources inevitably invites comparison with the Icelandic sagas, and a number of papers develop such themes. Birgit Strand's paper on *Women in Gesta Danorum* demonstrates clearly and fully shifts of attitude between Snorri and Saxo, and this demonstration gives conviction to her evaluation of Saxo's presentation of Thyre Danebod. Other papers discuss Saxo's dependence on Latin models, and Karsten Friis-Jensen's paper on *The Lay of Ingellus and its Classical Models* is a particularly interesting corrective to the stress on Saxo's northern sources. Another dimension is provided by Kurt Johanneson's paper on *Order in Gesta Danorum and Order in the Creation* which discusses the parallels in Saxo's concepts of order and presentation with those of the learned schools of the twelfth century.

Peter Fisher gives us some pleasant insights into Saxo's witty use of language in his paper *On Translating Saxo into English*, whereas Hilda Ellis Davidson whose paper is called *Wit and Eloquence in the courts of Saxo's Early Kings* is rather more concerned with folk-lore parallels than with wit. Her footnotes, unsupported by adequate bibliographical details, would make us critical of the absence of editorial control, if we were not already so grateful that this volume is much less marred by misprints than *Danish Medieval History* where the most outrageous errors disfigure page after page.

It may not be easy to turn the papers of a symposium into a coherent volume of articles, but *Saxo Grammaticus* has achieved the more satisfactory result. In *Danish Medieval History* the chattiness of the spoken paper should have been tautened into a more scholarly presentation of the evidence, and the »responses« omitted altogether. If the proof-reading had then been handled with even minimal competence, we would welcome both these volumes as warmly as we welcome the University of Copenhagen's celebration of its 500th birthday.

Christine E. Fell

HEDDA GUNNENG & BIRGIT STRAND (red.): Kvinnans ekonomiska ställning under nordisk medeltid. Uppsatser framlagda vid ett kvinnohistoriskt symposium i Kungälv 8-12 oktober 1979. Lindome, 1981. 119 s.

Det lille hæfte med foredrag fra det kvinnehistoriske symposium i Kungälv 1979 præsenterer sig som en håndfuld gode punktundersøgelser om kvinders erhvervs- og retsstilling i middelalder og tidlig nutid.

Der er ikke mindre end fem vestnordiske bidrag, tre norske og to islandske, hvoraf det mest perspektivrige, fordi det behandler den sværest tilgængelige erhvervsgruppe, nok er Helgi Þorlákssons studie »Arbeidskvinnens, særlig vever-skens, økonomiske stilling på Island i middelalderen«. Men den norske kvinde, både i agrarsamfundet – særligt i hendes egenskab af enke og således familieforsørger (Ragnhild Aarsæther: Kvinner som familieforsørgere og sjølforsørgende belyst ved nordnorske skattelister på 1500-tallet og 1600-tallet) og som aktiv i tekstilerhvervet i Bergen (Ingvild Øye Sølvberg: Tekstilarbeidet – et kvinnearbeid i Bergen i Middelalderen?) kan også fange læseren, og hertil slutter sig de to studier om kvindens retsstilling i Norge hhv. på Island (Randi Andersen: Kvinns økonomiske retsstode i norsk mellemalder og Anna Sigurdardóttir: Islandske kvinders økonomiske retslige stilling i middelalderen).

Overfor de nævnte fem står de svenske bidrag af Eva Österberg om ikke-

adelige (Svenska kvinnors ekonomiska ställning under medeltiden) og af Ing-Marie Munktell fremfor alt om adelige kvinders økonomiske stilling (Landbo-kvinna – Frälsekvinna. En studie i kvinnors ekonomiska villkor under senmedeltiden, belysta med hjälp av jordeböcker och räkenskaper) begge med udmærket benyttelse af jordebøger og regnskabsmateriale. Elsa Sjöholm fremfører i kortfattet form sine teorier om de nordiske landskabslove som kilder (Medeltidslagarna som historiska källor), og Erik Lönnroth afslutter med et blik på dronning Margrethe I som kvindeskikkelse (Drottning Margaretas kvinnoroll).

Hvis man skulle få en fornemmelse af, at problemstillingen og indfaldsvinklen i flere bidrag er identiske, så må man erindre sig, at der i vidt omfang er tale om pionerarbejder. Man må anbefale samlingen som udgangspunkt og opgavepræsentation for den fortsatte kvindeforskning.

Tore Nyberg

KNUT HELLE: Kongsete og kjøpstad. Fra opphavet til 1536. Bergen bys historie I. Bergen, Universitetsforlaget, 1982. 1016 s. Ill. 350 nkr. (værket sælges kun samlet).

Bergens historie er et jubilæumsværk udgivet i anledning af byens 900-årsdag. Selve jubelåret skal man dog lede længe efter. Middelalderbindets forfatter, Knut Helle, er tydeligt ikke meget for den officielle, ydre prunk. Først på s. 112 kommer det frem, at en tradition fra 1500-tallet knytter Bergens grundlæggelse til 1070. Herom bemærker Helle på sit – i danske ører – karske og ligefremme norske: »et like godt år som noe annet å knytte Bergens opkomst til«. Samme princip synes anvendt ved bindets afgrænsning i den anden ende. Det københavnske pennestrøg 1536 udgør vel intet særligt indhug i Bergens historie. I virkeligheden slutter Helle da også, selv om han pligtskyldigst har medtaget et par episoder fra Grevens fejde, med nedrivningerne af Apostelkirken, domkirken og bispegården 1529-31. Herved får han trukket en linje til Olav Kyrres første kirke på holmen, hvor senere kongsgården rejste sig, og smukt afrundet fremstillingen.

I sit anlæg er Helles fremstilling (som mindre muskuløse læsere nok ville have foretrukket var udsendt i flere bind. 2½ kg er at gå for vidt!) udpræget videnskabelig, undertiden betænkeligt nær lærebogen og kompendiet. Synsvinklen er i begyndelsen historiografisk, mens Helle tøver med at give egne bud på den historiske udvikling. Ikke blot for hans studenter ved universitetet i Bergen, men for historiestuderende i hele Norden må værket blive en bibel, hvorimod læge læsere vil beklage den udtalte puritanisme overfor fagets muse.

Hermed er vist også al tænkelig malurt presset af det digre værk. Knut Helles eminente kendskab til Bergens historie og topografi samt ikke mindst de omliggende farvande bærer fremstillingen, som imidlertid på intet tidspunkt bliver snæver byhistorie. Helle bevæger sig ubesværet indenfor andre fagområder, hvad den kyndige og minutiøse redegørelse for »værlaget«, det specielle bergensiske klima, der kan belægges helt tilbage til 1200-tallet, vidner om. Det skaber perspektiv, at den europæiske baggrund hele tiden er præsent. Helles redegørelse for kontorets udvikling må være noget af det bedste, der er skrevet om hansestæderne fra nordisk hold. Fremstillingen har mange andre højdepunkter: afsnittet om huse og grunde, hvor Helle slår ned på et gårdkøb fra 1312 og via køberen, Orm Svarre, trænger dybt ind i de tætpakkede gårde på Bryggen, udnyttelsen af Magnus Lagabøtes bylov til skildringen af dagligt liv i 1270'ernes